

بانک اسلامی برهارد مالزی
(روش‌های تأمین مالی، ابزارها، خدمات و محصولات)

فاطمه بذله *

* دانشجوی کارشناسی ارشد مؤسسه عالی آموزش بانکداری ایران

چکیده

کشور مالزی با داشتن قابلیت‌های عظیمی در زمینه بانکداری اسلامی و همچنین بازارهای سرمایه اسلامی به‌عنوان کانون بانکداری و مالیه اسلامی کاملاً استوار و پررونق بوده است. طی سال‌های اخیر بانک‌های کشور مالزی توانسته‌اند با ارائه روش‌های نوین بانکداری اسلامی نقش مهمی در جذب نقدینگی مسلمانان و حتی غیرمسلمانان ایفا کنند. در این تحقیق با استفاده از روش مطالعه موردی بانک اسلامی برهارد مالزی را، که نخستین بانک اسلامی است که پس از تصویب قانون بانکداری اسلامی در این کشور تأسیس شده است، مورد مطالعه قرار داده‌ایم و روش‌های تجهیز و تخصیص منابع و سایر خدمات ارائه شده توسط این بانک بررسی شده است. با توجه به رشد روز افزون موفقیت‌های صنعت بانکداری اسلامی در مالزی و اقبال عمومی این شیوه بانکداری، بررسی نحوه عملکرد بانک‌های این کشور در زمینه‌های مختلف با استفاده از روش‌های منطبق بر عقود شریعت می‌تواند نقش موثری در بهبود روش‌ها و عملکرد صنعت بانکداری اسلامی در ایران داشته باشد.

واژگان کلیدی: بانکداری اسلامی، مالزی، بانک اسلامی برهارد مالزی، تجهیز و تخصیص منابع.

مقدمه

بانک و نهادهای مالی اسلامی ابتدا در سال ۱۹۶۳ یعنی قریب به پنجاه سال پیش آغاز به کار کردند و آن زمانی بود که بانک پس اندازمیت قمبر^۱ به صورت بانکی بدون بهره در مصر آغاز به کار کرد. بانک مذکور یک بانک پس انداز بود که می توانست شاخه‌هایی را نیز برای خود تأسیس کند، لیکن اما به دلیل تهدیدهایی که از سوی نظام مدیریتی کشور مصر صورت گرفت مجبور شد در سال ۱۹۷۱ فعالیت خود را متوقف کند. به جای آن در سال ۱۹۷۱ بانک اجتماعی ناصر به عنوان یک مؤسسه اسلامی تأسیس شد. شروع واقعی کار بانک‌های اسلامی به سال ۱۹۷۴ باز می‌گردد زیرا در این سال قیمت نفت افزایش یافت. از آن پس تاکنون بانک‌های اسلامی در میان کشورهای عربی، پاکستان، ایران و آسیای جنوب شرقی گسترش یافته‌اند. بانک اسلامی دوبی در سال ۱۹۷۵ و خانه تأمین مالی کویت در سال ۱۹۷۷ تأسیس شدند، همچنین بانک اسلامی فیصل مصر و سودان توسط شاهزاده محمد بن فیصل سعودی در سال‌های ۱۹۷۷ و ۱۹۷۸ راه‌اندازی شدند.[۱].

۱- اقتصاد مالزی

در دهه ۵۰ میلادی مالزی تدوین برنامه‌های دراز مدت برای توسعه با نام برنامه‌های پنج ساله مالزی را آغاز کرد. نخستین برنامه از این دست مربوط به سال ۱۹۵۵ است. این برنامه‌ها طی سال‌های بعد دوباره بازنگری شدند و سری جدید این برنامه‌های پنج‌ساله در سال ۱۹۶۵ اجرا شدند. مالزی در سال ۱۹۷۱ میلادی تلاش کرد اقتصاد خود را که پیش‌تر به محصولات کشاورزی وابسته بود به اقتصاد تولیدی، آن هم از نوع صنعتی تبدیل کند. مسئولان این کشور با کمک انگلیسی‌ها حرکتی را آغاز کردند و به جای اتکا بر نیروی کار داخلی، از کشورهای منطقه نیروی کار جذب کردند که بیش‌تر در معادن و زمین‌های کشاورزی به کار گرفته می‌شدند. با سرمایه‌گذاری ژاپنی‌ها در صنایع سنگین طی چند سال، صادرات به موتور محرکه تولید ناخالص داخلی مالزی تبدیل شد. مالزی

^۱ Mit Ghamber

توانست در دهه‌های ۸۰ و ۹۰ میلادی رشد متوسط هفت درصدی تولید ناخالص داخلی را به همراه تورم اندک به دست آورد. این رشد اقتصادی سریع برای مالزی در دهه‌های نیز به همراه داشت. مهم‌ترین معضل، کمبود نیروی کار بود که سبب موج مهاجرت شدید به این کشور شد و نیروی کار غیرقانونی در این کشور افزایش یافت. تولید ناخالص داخلی این کشور در سال ۲۰۰۶ مبلغ ۱۳۲/۳ میلیارد دلار بود که ۸/۸ درصد آن در بخش کشاورزی، ۴۷ درصد در صنعت و ۴۴/۲ درصد در بخش خدمات تولید شده است. صادرات عمده این کشور شامل تجهیزات الکترونیکی، نفت و گاز، چوب، روغن نخل، لاستیک، منسوجات و مواد شیمیایی است که به تایلند، چین، ژاپن، آمریکا و سنگاپور صادر می‌شود. عمده محصولات وارداتی این کشور شامل ماشین‌آلات، محصولات پتروشیمی، پلاستیک، وسایل نقلیه، آهن و آلومینیوم و مواد شیمیایی است که از کشورهای ژاپن، آمریکا، چین، سنگاپور، آلمان، تایلند، تایوان و کره جنوبی وارد می‌شود.

۲- موقعیت بانکداری و خدمات مالی اسلامی در مالزی

نظام بانکداری در مالزی با بیش از یک دهه فعالیت در مسیر خصوصی‌سازی با حمایت انجمن بانک‌های مالزی^۱ توانسته است در میان کشورهای آسیایی حوزه اقیانوس آرام، اعتبار کسب کند. این انجمن در نوامبر ۱۹۷۳ با هدف تثبیت و استقرار یک نظم عملیاتی واحد بین بانک‌های این کشور و با مشارکت و همکاری مستقیم بانک مرکزی مالزی (بانک نگارا)^۲ تأسیس شد. در نظام بانکی مالزی، نخستین نشانه‌های بانکداری اسلامی را می‌توان در سال ۱۹۶۳ یعنی زمان تأسیس موسسه لمباگا تابونگ حاجی^۳ - که در حقیقت صندوق پس‌انداز ویژه مسلمانی بود که می‌خواستند راهی سفر حج شوند- ردیابی کرد. در سال ۱۹۸۱ کمیته ملی راهبردی^۴ به منظور مطالعه و ارائه راهکار به دولت در تمام زمینه‌های تأسیس و عملیات اجرایی بانکداری اسلامی در مالزی از

^۱ Association of Banks in Malaysia

^۲ Bank Negara Malaysia

^۳ Lembaga Tabung Haji

^۴ National Steering Committee

جمله جنبه‌های قانونی، دینی و عملیاتی تاسیس شد. تحقیقات در این زمینه نشان داد که تاسیس یک بانک اسلامی در مالزی، از نظر سودآوری و عملیات پروژه‌های مفید و قابل اجرا است. از این رو پس از تصویب قانون بانکداری اسلامی در سال ۱۹۸۳، این شیوه از بانکداری رسمی کار خود را در کشور مالزی آغاز کرد و از سال ۱۹۹۳، با دادن مجوز به بانک‌های غیراسلامی نیز موجب شد تمام مؤسسات بانکی در کشور مالزی بتوانند محصولات مربوط به بانکداری اسلامی را به مشتریان خود عرضه کنند، لیکن آنچه بانکداری را در کشور مالزی جالب توجه می‌کند، دوگانگی در نظام بانکی این کشور است که فرصتی را برای مشتریان بانکی فراهم می‌سازد تا با مقایسه خدمات بانکی در هر دو نظام، آنچه را مناسب تر می‌دانند انتخاب کنند. از نظر کاربردی نظام بانکی مورد استفاده توسط مؤسسه‌های بانکی کشور مالزی "نظام بانکداری دوگانه" نامیده می‌شود، به طوری که مقررات اسلامی وقوانین بانکی به طور مجزا در کنار قوانین معمول بانکداری حاکم است. در آوریل سال ۲۰۰۴، بانک مرکزی به منظور توسعه صنعت بانکداری اسلامی سه مورد کلیدی نوآوری در سرعت، مدیریت ریسک و شیوه‌های به‌کارگیری فناوری اطلاعات را طراحی کرد و به دنبال آن بانک‌های اسلامی سعی در به‌کارگیری محصولات متنوع و خدمات گسترده کردند. از جمله خدمات بانکی در کشور مالزی عبارتند از: خدمات بانکداری الکترونیکی و صدور انواع کارت‌های اعتباری بر مبنای عقود منطبق بر شریعت برای ارائه به مسلمانان و غیرمسلمانان در مالزی، حواله و انتقال، خرید و فروش پول‌های خارجی، فروش چک‌های مسافرتی، مدیریت سرمایه گذاری در اوراق بهادار و ارائه خدمات به شرکت‌های خاص. در کشور مالزی در حدود ۴۰ بانک و مؤسسه مالی اسلامی، به صورت کاملاً اسلامی و یا با بوجه‌های اسلامی مشغول به انجام فعالیت بر اساس شریعت اسلام هستند. ارزش کل دارایی‌های این بانک‌ها و مؤسسات مالی اسلامی بر مبنای گزارش مجله بنکر^۱ در سال ۲۰۰۹ چیزی در حدود ۷/۸۱۰۸۱ میلیون دلار بوده است. در واقع تسریع در آزادسازی مجوز برای انجام فعالیت‌های بانکی

^۱ The Banker, "Top 1000 World Banks Ranking" (2005-2009).

براساس شریعت، مالزی را به یک قطب رقابتی در نظام بانکداری اسلامی تبدیل کرده است. [2]

۲-۱- عملکرد نظام بانکداری اسلامی در مالزی

نظام بانکداری اسلامی باعث پایداری نظام مالی اسلامی شده است و نقش مهمی در تجهیز و به‌کارگیری منابع برای اعطای تسهیلات و رشد آن دارد. از این رو موسسات و نهادهای بانکداری اسلامی در مالزی طیف وسیع و گسترده‌ای از منابع مالی اسلامی را پیشنهاد و خدماتی مانند انواع سپرده (پس‌انداز و سرمایه‌گذاری) برای تامین مالی تولیداتی در زمینه آموزش، پروژه‌های مالی، زمین و مستغلات، تامین سرمایه در گردش و ... را در اختیار دارند. در صنعت بانکداری اسلامی مالزی، پیشرفت تولیدات و نوآوری در آن‌ها تحت چارچوب اصول شریعت اسلامی بوده و تا به امروز بیش از ۴۰ محصول و خدمت اسلامی توسط بانک‌ها تحت مفاهیمی از قبیل مضاربه، مشارکت، مرابحه، بیع به ثمن آجل (موجل)، قرض الحسنه و استصناع مورد استفاده قرار گرفته است. در طول مرحله اولیه، توسعه صنعت بانکداری اسلامی، جایگاه ویژه‌ای در میان مسلمانان برای رفع نیازهای بانکی براساس اصول شریعت به دست آورد. هم‌اکنون محصولات و خدمات بانکداری اسلامی با پذیرش گسترده‌ای در میان مسلمانان و غیرمسلمانان به‌عنوان یک جایگزین مناسب برای محصولات و خدمات متعارف در نظام مالی جهانی شناخته شده است. [3]

۲-۲- تأسیس نخستین بانک اسلامی در مالزی

نیاز به تأسیس یک بانک اسلامی از زمان پیش از جنگ جهانی دوم احساس می‌شد، زمانی که مسلمانان در جست‌وجوی یک نظام مالی بودند که منطبق بر قوانین شریعت باشد. این امر تا سال ۱۹۶۹ میسر نشد، یعنی زمانی که موسسه لمباگا تابونگ حاجی به‌عنوان نخستین موسسه مالی اسلامی در مالزی تأسیس شد. در ابتدا هدف این موسسه، تشویق مسلمانان به پس‌انداز و سرمایه‌گذاری به منظور تامین مخارج سفر حج آنان بود. خبر تأسیس یک موسسه مالی اسلامی در سطح بین‌المللی تحرکاتی را

ایجاد کرد، لیکن تا مدت ها پس از آن، موسسه ای با این هدف تاسیس نشد. تنها در سال ۱۹۷۵ یعنی حدود شش سال بعد، نخستین بانک اسلامی در دبی تاسیس شد. کنگره اقتصادی بومیپوترا^۱ در سال ۱۹۸۰، به منظور هدایت و سرمایه گذاری وجوه مسلمانان مالزیایی، تصمیم به تاسیس یک بانک اسلامی مبتنی بر قوانین شریعت گرفت. در سال ۱۹۸۱ نیز همایشی بین المللی در دانشگاه کبانگ سان^۲ مالزی برگزار شد. در این همایش تاکید گردید که دولت می بایست گام های ضروری را برای تهیه پیش نویس عملیات بانکداری مبتنی بر قوانین اسلام بردارد و آن را در اولویت های کاری خود قرار دهد. در سپتامبر ۱۹۸۱ یک کمیته ملی راهبردی برای امکان سنجی ایجاد بانکداری اسلامی در مالزی تشکیل شد. این کمیته ماموریت داشت پژوهشی در زمینه عملیاتی بودن اجرای نظام بانکداری اسلامی در مالزی انجام دهد. این کمیته شامل ۱۴ عضو به ریاست راجا تان^۳ تشکیل شد. در ۵ جولای ۱۹۸۲ کمیته مذکور امکان تاسیس یک بانک اسلامی در مالزی را تأیید کرد و سپس پارلمان و مجلس سنای مالزی قانون عملیات بانکداری اسلامی را در پایان سال ۱۹۸۳ تصویب کردند که متن آن در ابتدای سال ۱۹۸۴ منتشر شد. تلاش های خستگی ناپذیر موسسه تابونگ حاجی و موسسه پرکیم^۴ (یک سازمان غیر دولتی که با هدف تأمین رفاه مسلمانان مالزی تاسیس شده بود) و کمیته ملی راهبردی سرانجام منجر به تاسیس نخستین بانک اسلامی مالزی تحت عنوان بانک اسلامی برهارد مالزی (به اختصار بانک اسلام)^۵ شد. بانک اسلام^۵ تحت عنوان یک شرکت با مسئولیت محدود در اول مارچ ۱۹۸۳ به ثبت رسید و فعالیت خود را پس از چهار ماه در یکم جولای ۱۹۸۳ در دفتر موقت مرکزی خود واقع در سلنگر^۶ و با سی نفر کارمند آغاز کرد. در پایان نخستین سال مالی بانک اسلام با چهارشعبه در

^۱ Bumiputera

^۲ Kebangsaan

^۳ Y.M Raja Tan

^۴ Perkim

^۵ از این پس در این نوشته مراد از بانک اسلام، بانک اسلامی برهارد مالزی است.

^۶ Selangor

کوالالامپور، کوالا ترگانو، کوتابارو و آلورستار^۱ و نزدیک به ۲۷۲ نفر کارکن رشد نسبتاً خوبی داشت. این بانک در پایان سال ۲۰۱۳ نزدیک به ۱۳۳ شعبه داخلی با ۴۲۰۰ نفر کارکن مشغول به کار در این شعب داشته است.

چشم انداز بانک "دستیابی به رهبری جهانی بانکداری اسلامی" است. رهبری جهانی در این شعار به این معناست که این بانک منبع و مرجع نهایی خدمات و محصولات بانکی مبتنی بر شریعت باشد.

۱-۲-۲- اهداف بانک

- توسعه و نوآوری در روش های مالی پذیرفته شده جهانی منطبق با قوانین شریعت؛ فراهم کردن بازده منطقی و پایدار برای سهام داران؛
- فراهم کردن محیط کاری مناسب برای تبدیل شدن به یک کارفرما با حق انتخاب استعدادهای برتر در بازار؛
- ارائه راهکارهای جامع مالی منطبق بر استانداردهای جهانی با استفاده از هنر فناوری؛ التزام به مسئولیت پذیری و دوراندیشی.

۲-۲-۲- نماد بانک

نماد بانک اسلام به واسطه بروز تغییرات بنیادین در تیم مدیریتی و روش های اجرایی در سال ۲۰۰۷ تغییر پیدا کرد. این نماد شامل یک هلال است که واژه اسلام را دربر گرفته است و این به مفهوم تعهد تزلزل ناپذیر بانک در حمایت از اصول شریعت اسلام در زمینه تمامی فعالیت ها و معاملات آن است. نماد شامل دو رنگ است رنگ خرمایی که نماد رهبری، مراقبت و پویایی است و رنگ خاکستری که نشان از حرفه ای و قابل اعتماد بودن دارد. قدرت و استحکام بانک اسلام در کلمه "اسلام" است. این کلمه تعهد بانک را در حمایت و جانبداری از یک نظام بانکی مبتنی بر قواعد شریعت نشان می دهد.

^۱ Kuala Lumpur, Kuala Terengganu, Kota Bharu, Alor Setar

۳-۲-۲- ساختار سهام

هم اکنون بانک اسلام از عمده‌ترین سهام‌داران مؤسسه تابونگ حاجی است و نزدیک به ۵۴ درصد از سهام این مؤسسه متعلق به بانک اسلام است. این بانک یکی از سهام‌داران امانا بانک سریلانکا^۱ نیز محسوب می‌شود و حدود ۱۴ درصد از سهام این بانک را نیز در اختیار دارد. موسساتی نیز توسط بانک اسلام تاسیس شده و ۱۰۰ درصد سهام آن‌ها متعلق به بانک اسلام است، از جمله شرکت مدیریت سرمایه‌گذاری برهارد^۲.

۴-۲-۲- ساختار بانک

ساختار بانک از کمیته‌های مدیریتی و کمیته‌های اجرایی تشکیل شده است. هیئت مدیره در رأس کمیته‌های مدیریتی و اجرایی قرار دارد. شورای مشورتی شریعت نیز در ردیف هیئت مدیره قرار دارد و اظهار نظر فقهی در زمینه تمام تصمیم‌گیری‌های بانک را بر عهده دارد. به علاوه این شورا نظارت مستقیم بر عملکرد کمیته زکات دارد که جزو کمیته‌های اجرایی بانک محسوب می‌شود. کمیته‌های مدیریتی بانک عبارت‌اند از کمیته ارزیابی، کمیته پاداش (جوایز)، کمیته بازنگری تأمین مالی، کمیته ریسک و کمیته حسابرسی. هر یک از کمیته‌های یاد شده مسئولیت مستقیم کمیته‌های اجرایی مرتبط با خود را بر عهده دارند. در رأس کمیته‌های اجرایی، مدیر عامل قرار دارد. کمیته‌های اجرایی بانک عبارت‌اند از کمیته زکات، کمیته فناوری اطلاعات، کمیته پیشنهادها، کمیته مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها، کمیته تأمین مالی، کمیته مدیریت و کنترل ریسک و کمیته بازرسی.

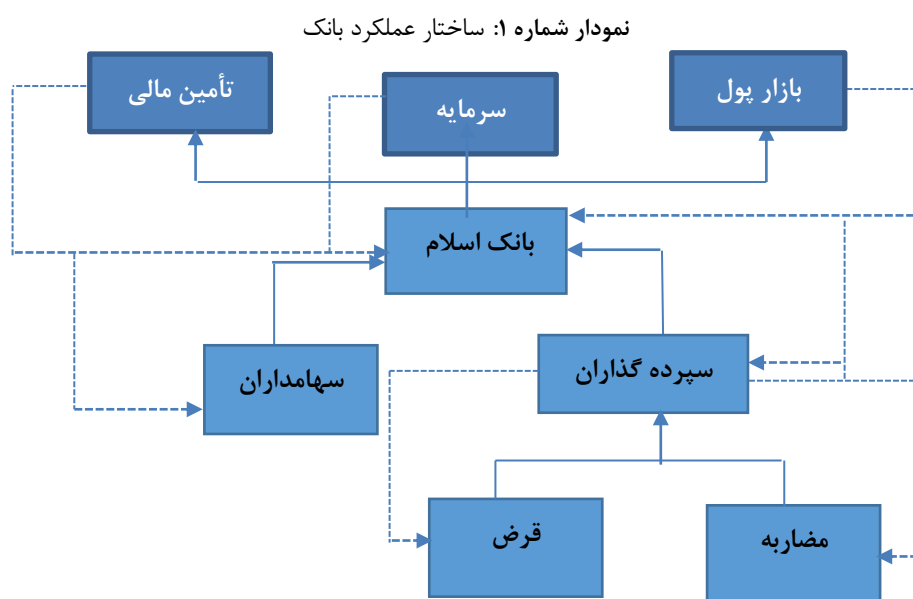
۵-۲-۲- ساختار عملکرد

ساختار عملکردی بانک اسلام، براساس قوانین شریعت است. بانک وجوه جمع‌آوری شده که ناشی از سرمایه سهام‌داران و وجوه سپرده‌گذاران است را در زمینه‌های تأمین مالی، سرمایه‌گذاری و بازار پول سرمایه‌گذاری می‌کند. درآمد حاصل از این سرمایه‌گذاری‌ها را

¹ Amana Bank Limited Sri Lanka

² BIMB Investment Management Berhard

نیز میان سپرده‌گذاران و سهام‌داران تقسیم می‌شود. آن بخش از سپرده‌گذاران که وجوه خود را به قصد قرض به بانک سپرده‌اند از بانک هبه (هدیه) دریافت می‌کنند و دسته دیگر که با قصد مشارکت وجوه خود را به بانک سپرده‌اند در سود حاصل به نسبت‌های از پیش تعیین شده شریک خواهند شد. نحوه و ساختار عملکرد در شکل یک آمده است.

۶-۲-۲- تجهیز منابع

تجهیز منابع در بانک اسلام بر پایه سه عقد انجام می‌گیرد. عقد الودیعه، عقد مضاربه و عقد تورق. در ادامه تعریف مختصری از هر یک از عقود ارائه می‌شود.

الف- عقد ودیعه: ودیعه به معنای سپردن یا به امانت گذاشتن مال است ودیعه عقدی است که در آن نیابت داده می‌شود تا از مال نگهداری و حفاظت شود. ودیعه عقدی است که در آن شخص (مودع) به دیگری (مستودع) نیابت می‌دهد تا از مال او نگهداری کند و ترتیب و کیفیت، به نحو متعارف و یا مقرر بین طرفین است.

ب- **عقد مضاربه:** مضاربه عقدی است بین دو نفر که یکی صاحب سرمایه و دیگری عامل تجارت برای سرمایه‌گذاری است؛ مبنی بر اینکه سود حاصل بین آن‌ها، به نسبت مورد توافق، تقسیم شود.

ج- **عقد تورق:** تورق در اصطلاح به خرید کالا به صورت نسیه و فروش نقدی آن به غیر فروشنده برای دستیابی به نقدینگی اطلاق می‌شود بنابراین عقد تورق حداقل سه طرف دارد:

درخواست کننده تورق که در ابتدا کالایی را به صورت نسیه می‌خرد و نقد می‌فروشد که متورق یا مستورق نامیده می‌شود؛

فروشنده اول که کالا را به متورق می‌فروشد؛

خریدار دوم که کالا را به صورت نقدی از متورق خریداری می‌کند. [4]

حساب‌های بر پایه عقد الودیع عبارت‌اند از حساب پس‌انداز ودیعه، حساب جاری، حساب جاری پایه و پس‌انداز پایه. در ادامه به شرح هر یک از این نوع حساب‌ها خواهیم پرداخت.

اول- حساب پس‌انداز ودیعه^۱:

حساب پس‌انداز ودیعه، حسابی است که بر پایه عقد الودیع استوار است. در این حساب سپرده‌گذار وجه خود را به امانت به بانک می‌سپارد؛ و به بانک این اختیار را می‌دهد تا به هر نحوی که صلاح می‌داند از این وجوه استفاده کند و درآمد حاصل از آن نیز برای بانک محفوظ خواهد بود و در مقابل حق برداشت از حساب را در هر زمان برای خود حفظ می‌کند و بانک موظف است به محض درخواست سپرده‌گذار، وجه مورد تقاضا را به وی پرداخت کند. بانک می‌تواند با توجه به سقف و حدود اختیارات خود بخشی از درآمد حاصل از این وجوه را به سپرده‌گذاران خود هبه کند. برخی شرایط و مقررات افتتاح حساب در زیر آمده است.

¹. Wadiah Saving Account

- حداقل مبلغ برای افتتاح این نوع حساب مبلغ ۱۰۰ رینگیت مالزی است و دارنده حساب می‌بایست حداقل میانگین ماهانه ۱۰ رینگیت را برای مفتوح ماندن حساب خود حفظ کند.
- مشتری موظف است نمونه امضا یا اثر انگشت و هر گونه تغییرات در آدرس محل کار و سکونت خود را در اسرع وقت به بانک اعلام کند.
- سپرده گذار می‌تواند برای برداشت و واریز به این نوع سپرده از کارت بانکی و یا دفترچه حساب به انتخاب خود استفاده کند.
- برای حساب های فاقد دفترچه هر سه ماه یکبار صورت حساب بانکی صادر و به آدرس مشتری ارسال می‌شود. اگر مشتری در فواصل زمانی غیر از این، درخواست صورت حساب کند، هزینه صدور صورت حساب به بدهکار حساب وی منظور می‌شود. (برای دریافت صورت حساب از بجه توسط کارمند بانک ۵ رینگیت و از دستگاه‌های خودپرداز ۱ رینگیت)
- حداقل سن برای افتتاح این نوع حساب ۱۳ سال است.
- در این نوع حساب می‌بایست حداقل یک تراکنش در طول سال روی حساب انجام شود، در غیر این صورت بانک این حساب را در ردیف حساب های راکد قرار می‌دهد.
- حساب‌هایی که طی ۷ سال بدون تراکنش باقی بمانند، در ردیف حساب های مطالبه نشده قرار می‌گیرند و مشمول قوانین حساب‌های مطالبه نشده ۱۹۶۵ خواهند بود. [5]
- مزایای افتتاح حساب پس‌انداز ودیعه عبارت‌اند از اعطای هدایای ماهانه به دارندگان حساب براساس اختیارات بانک، ارائه دفترچه حساب پس‌انداز رایگان حسب درخواست دارندگان حساب، ارائه کارت بانکی، اعطای تسهیلات به دارندگان این حساب‌ها، ارائه خدمات موبایل بانک و اینترنت بانک و امکان پرداخت صورت حساب‌ها. خدمات قابل ارائه از طریق دستگاه‌های خودپرداز به دارندگان کارت‌های این نوع حساب عبارت‌اند از برداشت وجه، انتقال وجه، درخواست صورت حساب، پرداخت قبوض، واریز وجه به حساب‌های مؤسسه تابونگ حاجی، پرداخت زکات، واریز وجه به مؤسسات خیریه، عضویت در نظام بانکداری اینترنتی و تغییر رمز کارت.

دوم- حساب جاری^۱:

حساب جاری حسابی است که مانند حساب ودیعه بر مبنای عقد الودیعه استوار است و علاوه بر ویژگی های حساب ودیعه امکان استفاده از دسته چک نیز به دارنده حساب داده می شود. در این نوع حساب، بانک حق نکول چکها را با امضای مندرج در متن آنها و امضای معرفی شده به بانک را برای خود محفوظ می دارد. هرگونه تقاضایی برای نپرداختن وجه چک می بایست با درج دقیق و کامل اطلاعات اعم از مبلغ، تاریخ، سریال چک و ذی نفع آن به صورت کتبی و در اسرع وقت به بانک ارائه شود، در غیر این صورت بانک عواقب هر گونه زیان ناشی از عدم ارائه کامل اطلاعات و یا ارائه به موقع آن را نمی پذیرد. در این نوع از حساب، بانک به دارنده حساب اجازه می دهد تا از اعتبار در حساب نیز استفاده کند؛ به این معنا که با توجه به معدل حساب مشتری، بانک حدی از اعتبار برای مشتری در نظر می گیرد و مشتری می تواند بیش از وجوه موجود در حساب خود نسبت به صدور چک اقدام کند. در بحث اعتبار حساب بانک برای تامین وجوه مازاد تحت عنوان اعتبار از عقد قرض الحسنه استفاده می کند. [6] حداقل مبلغ برای افتتاح این حساب برای اشخاص حقیقی ۵۰۰ رینگیت مالزی و برای اشخاص حقوقی ۱۰۰۰ رینگیت مالزی است. حداقل سن اشخاص حقیقی برای افتتاح این حساب ۱۸ سال است. این حساب برای اشخاص حقیقی، حقوقی، به صورت مشترک، برای حسابهای دولتی و حتی برای انجمنها قابل افتتاح است. مزایای افتتاح حساب جاری عبارتاند از اعطای هدایای ماهانه به دارندگان این حساب بر اساس اختیارات بانک، ارائه دسته چک رایگان، ارائه خدمات کارت برای حسابهای شخصی، مشترک و شرکتهای خصوصی، اعطای تسهیلات به دارندگان حساب، ارائه خدمات اس ام اس بانک، ارائه خدمات موبایل بانک و ارائه خدمات اینترنت بانک.

سوم- حساب پس انداز پایه^۲:

- قابل افتتاح برای شهروندان و دارندگان اقامت دائم مالزی

- حداقل سن افتتاح حساب ۱۸ سال

¹ Current Account

² BSA: Basic Saving Account

- قابل افتتاح به صورت انفرادی و مشترک
- حداقل میانگین ماهانه ۲۰ رینگیت
- چهارم- حساب جاری پایه^۱:**
- قابل افتتاح برای شهروندان و دارندگان اقامت دائم مالزی
- حداقل سن افتتاح حساب ۱۸ سال
- قابل افتتاح به صورت انفرادی و مشترک
- حداقل میانگین ماهانه ۵۰۰ رینگیت
- اعطای دسته چک بدون امکان اضافه برداشت (اعتبار در حساب) به دارندگان حساب حساب های بر پایه عقد تورق
- حساب های مدت دار^۲ در بانک اسلام بر پایه عقد تورق افتتاح می‌شوند. ویژگی‌های این حساب در زیر آمده است.
- قابل افتتاح برای اشخاص حقیقی ۱۸ سال و بالاتر
- قابل افتتاح برای اشخاص مقیم و غیر مقیم
- قابل افتتاح برای اشخاص حقوقی اعم از شرکت‌ها، مدارس، مساجد و ...
- مدت از یک ماه تا شصت ماه با مضارب یک و سه ماهه
- حداقل ۱۰۰۰ رینگیت برای سپرده‌های یک ماهه و ۵۰۰ رینگیت برای دو ماهه و بیش‌تر
- تمدید اصل یا اصل و سود در سررسید با شرایط قبلی و براساس نرخ جاری در زمان تمدید
- پرداخت سود برای سپرده های کم‌تر از یک سال در سررسید
- پرداخت سود برای سپرده های بیش از یک سال در هر نیمسال
- تضمین اصل و سود سپرده
- عدم امکان کاهش سپرده

¹ BCA: Basic Current Account

² Term Deposit

با وجود عدم امکان کاهش سپرده، برداشت کل سپرده پیش از سررسید تحت شرایطی امکان‌پذیر است. جدول شماره ۱ شرایط برداشت پیش از سررسید سپرده‌های مدت‌دار را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۱: جریمه برداشت پیش از سررسید

مدت سپرده	جریمه برداشت قبل از سررسید
سه ماهه و کم‌تر	سودی تعلق نمی‌گیرد
چهار ماهه و بیش‌تر (در صورت برداشت قبل از سه ماه)	سودی تعلق نمی‌گیرد
چهار ماهه و بیش‌تر (در صورت برداشت بعد از سه ماه)	۵۰ درصد سود مورد توافق اولیه پرداخت می‌شود

در سپرده‌های مدت‌دار ابتدا مشتری از طریق عقد وکالت بانک را به عنوان کارگزار خود برای خرید و فروش کالا منصوب می‌کند، از این‌رو بانک در اینجا تنها به عنوان یک کارگزار عمل می‌کند و هیچ‌گونه تعهد، مسئولیت یا رابطه خاصی با مشتری ندارد. پس از اینکه بانک کالا را خریداری کرد با اضافه کردن سود نقدی به قیمت خرید کالای مزبور را با قیمت فروش^۱ (مرابحه) به فروش می‌رساند و سود حاصل از قیمت فروش متعلق به مشتری است. در ضمن این عقد، بانک مبلغی را به عنوان حق الوکاله برای خود منظور می‌کند، که در ابتدای انعقاد قرارداد با مشتری توافق کرده است. فرمول محاسبه سود قیمت فروش در زیر آمده است. [7]

$$\text{سود} + \text{مبلغ سپرده} = (\text{مرابحه}) \text{ قیمت فروش}$$

$$\text{سود} = \text{سود}^5 \times \text{نرخ سود}^3 \times \text{مبلغ سپرده}^4 = \text{سود}^5$$

¹ Sale Price

² Tenure

³ Profit Rate

⁴ Deposit Amount

⁵ Profit

حساب‌های بر پایه عقد مضاربه

حساب الاوفار^۱: کلمه الاوفار به معنای موفق است. از این‌رو این سپرده "سپرده موفق" نامیده می‌شود. این سپرده یک حساب پس‌انداز و سرمایه‌گذاری منحصر به فرد است که بر پایه مضاربه (قرارداد مشارکت در سود) افتتاح می‌شود. این حساب برای اولین بار در نظام بانکداری اسلامی مالزی توسط بانک اسلام معرفی شده است. این حساب یک حساب نوآورانه و بر پایه مضاربه است که به سپرده‌گذار اجازه می‌دهد در قرعه‌کشی جوایز نقدی تا سقف ۲/۳۲ میلیون رینگیت در سال شرکت کند. کمیته مشورتی شریعت بانک اسلام در یکصد و دومین جلسه خود در تاریخ ۱۷ آوریل ۲۰۰۸ این حساب را تایید کرده است. در گزارش این جلسه آمده است که این حساب با استناد به آیه ۴۴ سوره آل عمران - که قرعه‌کشی را مجاز می‌شمرد - مورد تایید این کمیته قرار دارد. در این آیه می‌خوانیم: "ذالک من ابنا الغیب نوحیه الیک و ما کنت لدیهم اذ یلقون اقلامهم ایهم یکفل مریم و ما کنت لدیهم اذ یختصمون": این‌ها از خبرهای غیبی است که ما به تو وحی می‌کنیم، حال آنکه تو نزد آنان نبودی، آن‌گاه که قلم‌های خود را (برای قرعه‌کشی) می‌افکندند تا (به وسیله قرعه معلوم شود که کدامیک) کفالت مریم را برعهده بگیرد و نزد آن‌ها نبودی، آن‌گاه که (برای گرفتن سرپرستی مریم) با هم کشمکش می‌کردند. همان‌گونه که اشاره شد، پیش از تولد مریم، مادرش نذر کرده بود که فرزندش خادم مسجد بیت‌المقدس باشد. از این‌رو، پس از تولد، نوزاد را در پارچه‌ای پیچیده به مسجد آورد و به بزرگان بنی‌اسرائیل گفت: این کودک نذر مسجد است. چون این مادر از خانواده‌ای بزرگ و محترم بود، بر سرگرفتن سرپرستی نوزاد، نزاع سختی درگرفت و بنا برقرعه شد. از آن جایی که این حساب بر مبنای عقد مضاربه افتتاح می‌شود براساس ویژگی‌های این عقد، هرگونه زیان (در صورت وقوع) متوجه سپرده‌گذار است. ویژگی‌های این حساب به تفصیل در ادامه آمده است.

- حداقل مبلغ افتتاح سپرده: ۱۰۰ رینگیت

- حداقل مانده حساب برای افتتاح: ۵۰ رینگیت

^۱.Al- Awfar

- نسبت تقسیم سود : ۲ - ۹۸ (مشتری - بانک) که البته این نسبت براساس قوانین جاری بانک تعیین می شود.

- واجدین شرایط : افراد ، انجمن ها ، مدارس ، دانشگاه ها و نهادهای مذهبی

- امتیاز ورود به قرعه کشی : هر ۱۰۰ رینگیت یک امتیاز

- مقاطع قرعه کشی : ماهانه و فصلی (که با توجه به قوانین جاری بانک قابل تغییر است)

در این حساب سپرده گذار می تواند در قرعه کشی شرکت کند و شانس خود را برای برنده شدن بیازماید. جدول های شماره ۲ و ۳ شرایط قرعه کشی های ماهانه و فصلی را نشان می دهند. [8]

جدول شماره ۲: قرعه کشی ماهانه

(رینگیت)

تعداد برندگان	مبلغ	جایزه
۱	۱۰۰۰.۰۰۰	اول
۱	۱۰.۰۰۰	دوم
۲۰	۱۰۰۰	سوم

جدول شماره ۳: قرعه کشی فصلی

(رینگیت)

تعداد برندگان	مبلغ	جایزه
۱	۱۰۰۰.۰۰۰	اول
۲۰	۱۰.۰۰۰	دوم

تخصیص منابع و انواع تسهیلات پرداختی بانک اسلام

الف - تسهیلات مسکن

این تسهیلات به منظور تامین مالی خرید مسکن پرداخت می شود. عقد مورد استفاده در این تسهیلات، عقد توریق است و خرید کالا بر پایه پرداخت های آتی انجام می شود

¹ RM: Ringit Malaysia

سپس کالا توسط خریدار نقداً به شخص ثالثی فروخته می‌شود، حاشیه تامين مالی در این تسهیلات تا ۹۰ درصد است و دوره بازپرداخت تا ۳۶ سال و یا تا ۷۰ سالگی متقاضی (بسته به اینکه کدام زودتر رخ دهد) است. متقاضی می‌بایست حداقل ۱۸ سال داشته باشد. این تسهیلات حتی به افرادی که ساکن مالزی هم نباشند تعلق می‌گیرد. نبود سابقه جرایم و نیز بدهی بانکی از شرایط الزامی دریافت این تسهیلات است. علاوه بر حقوق بگیران، دارندگان مشاغل آزاد هم می‌توانند با ارائه صورت‌های مالی شش ماهه و نیز صورت‌حساب بانکی شش ماهه خود، در صورت واجد شرایط بودن از این تسهیلات استفاده کنند. نرخ سود برای این تسهیلات بسته به انتخاب مشتری می‌تواند ثابت و یا شناور در نظر گرفته شود. در صورتی که مشتری نرخ سود ثابت را انتخاب کند، تمامی اقساط وی در طول دوران بازپرداخت یکسان بوده و تغییری نخواهد کرد، لیکن چنانچه مشتری تمایل داشته باشد تا نرخ سود شناور را برای بازپرداخت انتخاب کند، مبلغ اقساط همه ماهه براساس نرخ جاری محاسبه و در صورت تغییر نرخ پایه، مبلغ آن بر پایه نرخ جدید محاسبه خواهد شد. در صورت عدم پرداخت اقساط در سررسیدهای معین، جریمه تاخیری به مشتری تعلق می‌گیرد که به صورت زیر قابل محاسبه است. تا پیش از سررسید تسهیلات مجموعی معادل ۱ درصد بابت اقساط سررسید شده تا روز سررسید از مشتری اخذ می‌شود، لیکن پس از سررسید نهایی درصد جریمه تاخیر معادل با نرخ روز بازار پولی اسلامی بین بانکی برای بدهی‌های سررسید شده است و چنانچه پرونده به دادگاه ارجاع شود از روز ارجاع به دادگاه تا زمان تسویه نهایی، نرخ جریمه معادل نرخ روز بازار پولی اسلامی بین بانکی بر مبنای رای دادگاه خواهد بود. [9]

ب- تسهیلات خودرو

تسهیلات خودرو در بانک اسلام بر مبنای عقد مرابحه صورت می‌پذیرد. روش کار به این گونه است که ابتدا مشتری درخواست خود را برای خرید خودرو براساس عقد مرابحه به بانک اعلام می‌کند و سپس بانک وی را به‌عنوان کارگزار برای خرید خودرو منصوب می‌نماید و مشتری به نمایندگی از سوی بانک خودرو را خریداری می‌کند.

سپس بانک خودرو را به مشتری می‌فروشد و مشتری در اقساط ماهانه مبلغ (قیمت فروش + سود) را به بانک پرداخت می‌کند. خودرو خریداری شده تا زمان تسویه قرارداد در وثیقه بانک قرار دارد. بانک حداکثر تا ۹۰ درصد مبلغ خودرو را تامین می‌نماید و در برخی موارد خاص حتی تا ۱۰۰ درصد را نیز تقبل می‌کند و این بستگی به اعتبار مشتری و نوع خودروی درخواستی وی دارد. دوره بازپرداخت حدکثر نه سال است. اخذ ضامن در این تسهیلات با توجه به اینکه خودرو به عنوان وثیقه در گرو بانک قرار می‌گیرد الزامی نبوده و صلاحدید و نظر شعبه، مبنای عمل خواهد بود. نرخ سود در این تسهیلات ثابت و مشخص است. جدول شماره ۴ نرخ و حداکثر حاشیه تامین مالی انواع خودرو را نشان می‌دهد. [10]

جدول شماره ۴: نرخ و حاشیه تامین مالی تسهیلات خودرو

خودرو غیرملی	خودرو ملی		
نرخ تسهیلات	نرخ تسهیلات	حاشیه تامین مالی	درجه خودرو
۲/۹ درصد	۳.۰۰ درصد	تا ۱۰۰ درصد	۱-۳
۷۰.۰۰۰	۵۰.۰۰۰	حداقل مبلغ تسهیلات	
۲/۹ درصد	۳.۲۵ درصد	تا ۹۰ درصد	۴-۶
۳.۰۰ درصد	۳.۳۰ درصد	بیش از ۹۰ درصد	۴-۶
۳/۲۰ درصد	۳.۵۰ درصد	تا ۹۰ درصد	۷-۸
۳/۳۵ درصد	۳.۶۰ درصد	بیش از ۹۰ درصد	۷-۸

ج- تسهیلات فردی

بانک اسلام برای رفع سایر نیازهای افراد (به غیر از تهیه مسکن و خودرو) تسهیلات خرد فردی را ارائه می‌کند که بر مبنای عقد تورق است. روش کار به این گونه است که ابتدا مشتری با مراجعه به بانک تقاضای خود برای دریافت این تسهیلات را به بانک ارائه

می‌دهد. بانک بنا به درخواست مشتری کالایی را از فروشنده خریداری می‌کند و آن را به قیمت فروش (اصل + سود) به مشتری می‌فروشد، سپس مشتری بانک را وکیل خود قرار می‌دهد تا به‌عنوان کارگزار وی، کالا را در بازار بفروشد. پس از فروش کالا در بازار، بانک مبلغ فروش را به حساب مشتری منظور می‌کند و مشتری متعهد می‌شود اصل مبلغ به علاوه سود آن را براساس قرارداد و به اقساط به بانک پرداخت کند. این تسهیلات بر مبنای واجد شرایط بودن افراد از حداقل ۱۰ هزار رینگیت تا حداکثر ۲۰۰ هزار رینگیت قابل پرداخت است. دوره بازپرداخت این تسهیلات از یک سال تا ده سال و یا تا زمان بازنشستگی متقاضی (بسته به اینکه کدام یک زودتر رخ دهد) است. متقاضی می‌بایست هجده سال تمام شهروند مالزی باشد و دوره بازپرداخت وام از سن بازنشستگی وی تجاوز نکند. حداقل درآمد ۲۰۰۰ رینگیت ماهانه الزامی است. به علاوه متقاضی می‌باید کارمند رسمی یکی از نهادهای دولتی، شرکت‌های عمومی شناخته شده و یا زیرشاخه‌های آن‌ها باشد. چنانچه متقاضی فاقد منزل مسکونی باشد مبلغ قسط وی نمی‌بایست از ۵۰ درصد خالص حقوقش پس از کسورات قانونی تجاوز کند. در مورد متقاضیانی که دارای منزل مسکونی به نام خودشان هستند این مقدار تا ۶۰ درصد افزایش می‌یابد. برای بازپرداخت اقساط متقاضی می‌بایست نسبت به ارائه گواهی کسر حقوق و یا فعال کردن نظام بازپرداخت خودکار بدهی، اقدام کند. این نوع تسهیلات نیازی به ضامن ندارد و فاقد هر گونه هزینه‌های پنهان است. دو نوع نرخ سود برای این نوع تسهیلات وجود دارد که به دلخواه مشتری تعیین می‌شود؛ نرخ سود ثابت یا شناور. جدول‌های شماره پنج و شش نرخ سود تسهیلات فردی را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۵: نرخ سود ثابت تسهیلات فردی

مدت تسهیلات	نرخ سود (ثابت)
۱۲ تا ۳۶ ماه	۳/۲۵ الی ۶ درصد سالانه
۴۸ تا ۱۲۰ ماه	۴/۵ الی ۷ درصد سالانه

جدول شماره ۶: نرخ سود شناور

مدت تسهیلات	نرخ سود (شناور)
۱۲ تا ۳۶ ماه	نرخ سود پایه - ۱/۷ درصد سالانه
۴۸ تا ۱۲۰ ماه	نرخ سود پایه - ۰/۴ درصد سالانه

با توجه به اینکه مشتری چه نرخی را برای بازپرداخت انتخاب کند میزان بدهی وی متفاوت خواهد بود. هزینه‌ای که متقاضی بابت دریافت این نوع تسهیلات می‌پردازد، هزینه تمبر و حق الوکاله بانک ۵۰ رینگیست است. تسویه کل بدهی پیش از سررسید مقرر مشمول برگشت سود خواهد بود. [11]

د- تسهیلات الرهنو

این تسهیلات در قالب عقد قرض الحسنه به مشتریان پرداخت می‌شود. وثیقه این تسهیلات طلا است. به این معنا که مشتریان بر حسب نیاز خود به نقدینگی می‌توانند طلا و جواهر خود را به وثیقه نزد بانک قرار دهند و معادل ارزش آن را از بانک تسهیلات دریافت نمایند.

ه- سرمایه‌گذاری و مدیریت ثروت

شرکت مدیریت سرمایه‌گذاری برهارد^۱، یکی از زیرشاخه‌های بانک اسلام است که به صورت تخصصی و براساس اصول شریعت به امر خرید و فروش اوراق بهادار و سهام به منظور کسب سود می‌پردازد. دارندگان سرمایه‌های کوچک که وجوه خود را به این شرکت می‌سپارند، در واقع سهامی خریداری می‌کنند که نماینده کلیه اوراق بهاداری است که شرکت خریده است و از این‌رو صاحب بخش کوچکی از کل سهام و اوراق بهادار شرکت می‌شوند. صندوق‌هایی چون الفخیم، المنصف و الفلاح در این شرکت به جذب سرمایه‌های مردم می‌پردازند.

صندوق سرمایه‌گذاری الفخیم در رسته بازار پول قرار می‌گیرد و به دنبال ارائه یک جریان منظم از درآمد از طریق سرمایه‌گذاری براساس شریعت در اوراق قرضه کوتاه‌مدت

^۱. BIMB Investment Management Berhard

و یا سپرده‌گذاری‌های کوتاه‌مدت است. الفخیم درآمدهای حاصله را هر چهار ماه یک بار توزیع می‌کند و این توزیع به‌صورت خودکار دوباره سرمایه‌گذاری خواهد شد. از این‌رو سرمایه‌گذاران پس از توزیع خودکار درآمد، واحدهای اضافی سرمایه‌گذاری دریافت خواهند کرد. الفخیم برای سرمایه‌گذاران محافظه‌کار بسیار مناسب است؛ سرمایه‌گذارانی که یک جریان منظم درآمدی را ترجیح می‌دهند و به دنبال بازده معقول از یک سرمایه‌گذاری کم‌ریسک هستند از این طریق اقدام می‌کنند، زیرا سرمایه‌گذاری‌های این صندوق بیش‌تر به سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت براساس شریعت در مؤسسات مالی، صکوک کوتاه‌مدت صادر شده توسط دولت مالزی، سازمان‌های تحت حمایت دولت و بانک مرکزی مالزی محدود می‌شود. حداقل مبلغ برای سرمایه‌گذاری در الفخیم ۱۰۰۰ رینگیت است.

صندوق المنصف بر خلاف الفخیم در سرمایه‌گذاری میان مدت و بلند مدت سه سال و بیش‌تر شرکت می‌کند. به این منظور تمرکز خوبی روی شرکت‌های تثبیت شده و شناخته شده دارد، تا از این طریق بتوانند سود پایداری داشته باشند. و موجب افزایش درآمد شوند. البته سرمایه‌گذاری در صکوک میان مدت نیز مورد توجه این صندوق قرار دارد. توزیع درآمدهای حاصله این صندوق به صورت سالانه انجام می‌شود. المنصف برای سرمایه‌گذارانی که در پی کسب درآمدهای ثابت هستند و افق زمانی آن‌ها میان مدت و بلندمدت است مناسب است. حداقل مبلغ برای سرمایه‌گذاری در المنصف ۵۰۰ رینگیت است.

صندوق الفلاح نیز مانند المنصف سرمایه‌گذاری‌های بلند مدت سه سال و بیش‌تر را انجام می‌دهد. هدف اصلی این صندوق رسیدن به ارزش بلندمدت سرمایه از طریق سرمایه‌گذاری در یک مجموعه متنوع از سهام، صکوک و ابزار بازار پول است. تمامی درآمدهای حاصله برای رشد سرمایه در بلندمدت به جای توزیع سالانه، تا پایان دوره دوباره سرمایه‌گذاری

می‌شود. الفلاح برای سرمایه‌گذارانی مناسب است که به دنبال افزایش ارزش سرمایه خود در بلندمدت هستند و افق زمانی آن‌ها طولانی مدت است. حداقل مبلغ برای سرمایه‌گذاری در الفلاح ۵۰۰ رینگیت است. [12]

و- تامین مالی دارایی

اجاره به شرط تملیک : این تسهیلات بانکی ، براساس عقد اجاره ، به مشتری اجازه می‌دهد دارایی را اجاره و سپس در پایان دوران اجاره از بانک خریداری کند. اجاره (لیزینگ) : تسهیلاتی است که براساس عقد اجاره به مشتری اجازه می‌دهد تا تجهیزات و وسایل نقلیه تجاری را از بانک اسلام برای استفاده از آن‌ها در یک دوره مشخص اجاره کند. مبلغ کل اجاره در طول دوره ثابت و برابر هزینه تجهیزات و حاشیه سود بانک خواهد بود.

بیع موجل : بانک اسلام براساس بیع موجل (فروش بر مبنای پرداخت های آتی) در زمینه خرید کارخانه و تجهیزات آن، ملک تجاری و زمین تأمین مالی انجام می‌دهد. استصناع: عقد استصناع اشاره دارد به یک توافق برای خرید یا فروش دارایی که وجود ندارد و بناست بر مبنای مشخصات ارائه شده توسط خریدار ساخته شود. توافق در مورد قیمت فروش و زمان تحویل با خریدار مذاکره می‌شود. این تامین مالی برای ساخت مسکن، ساخت و سازهای تجاری و صنعتی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

ز- کارت‌های اعتباری

کارت بانک اسلام^۱ نخستین کارت اعتباری کاملاً منطبق با شریعت است که برای مسلمانان و غیرمسلمانان در مالزی ارائه می‌شود. این کارت کاملاً عاری از هرگونه ربا و غرر است. ربا معمولاً در ترجمه کلمه بهره به کار می‌رود و مبلغ اضافه‌ای است که در معاملات که با طلا و نقره و پول سر و کار دارند مورد استفاده قرار می‌گیرد، لیکن غرر به معنای ابهام و نااطمینانی است . بانک اسلام به مشتریانش اطمینان می‌دهد که کارت اعتباری این بانک به هیچ وجه ارتباطی با ربا یا غرر ندارند. عقد شرعی که در عملیات کارت‌های اعتباری بانک اسلام مورد استفاده قرار می‌گیرد، عقد تورق است. در تامین مالی کارت اعتباری ابتدا بانک کالایی را به مشتری می‌فروشد تا مبلغ آن را در آینده دریافت کند، سپس مشتری کالا را از طریق بانک به‌عنوان کارگزار خود نقد به شخص

^۱ Bic:Bank Islam Card(BCI)

ثالثی می‌فروشد و وجه حاصل از فروش کالا براساس عقد ودیعه برای استفاده مشتری به حساب کارت اعتباری وی منظور می‌شود. بحث و گفت‌وگو میان دانشمندان مسلمان کلاسیک بر سر تفاوت های عقد تورق و عقد بیع العینه همچنان وجود دارد. گروهی هر دو عقد را یکسان و تفاوتی میان آن دو نمی‌دانند، لیکن گروهی دیگر از جمله علمای حنبلی این دو را متمایز از هم می‌شمارند. به‌طورکلی تورق و بیع‌العینه از نظر هدف یکسانند زیرا هر دو برای به دست آوردن پول نقد از طریق معاملات خرید و فروش عمل می‌کنند اما از دو جنبه تفاوت دارند. در بیع العینه شخص ثالثی به عنوان خریدار کالا وجود ندارد و فروشنده اول دوباره به‌عنوان خریدار کالا را می‌خرد اما تورق شامل شخص ثالثی به غیر از فروشنده اول است. تفاوت دوم این است که کالا در بیع العینه به صاحب اولیه آن باز می‌گردد، ولی در تورق چنین حالتی رخ نمی‌دهد. بر اساس آخرین مقررات اصلاحی کارت‌های اعتباری در سال ۲۰۱۵، حقوق بگیریانی که حقوق و مزایای آنان از ۲۴۰۰۰ رینگیت تا ۳۶۰۰۰ رینگیت در سال باشد، تا دو برابر حقوقشان و حقوق بگیریانی با درآمد بیش از ۳۶۰۰۰ رینگیت در سال تا دو و نیم برابر حقوقشان را می‌توانند کارت اعتباری دریافت کنند. چنانچه از کارت های اعتباری برای خرید از پایانه فروش، خرید اینترنتی و به طور کلی عملیاتی غیر از برداشت نقدی استفاده شود، نرخ سودی از ۱۳/۵ تا ۱۷/۵ درصد بسته به تعداد دفعات منظور می‌شود. بدهی در طول سال می‌بایست به بانک پرداخت شود، لیکن چنانچه وجه کارت اعتباری از طریق دستگاه خودپرداز و نقدا برداشت شود و یا به حساب‌های پس‌انداز و جاری نزد بانک اسلام انتقال داده شود، سودی معادل ۱۸ درصد به آن تعلق می‌گیرد. دوره قراردادهای کارت اعتباری حداکثر سی و شش ماه است. دارنده کارت هزینه‌ای بابت حق عضویت سالانه نمی‌پردازد و چنانچه حداقل ۱۲ تراکنش در سال انجام دهد، از پرداخت کارمزد سالانه نیز معاف خواهد شد. برای برداشت‌های نقدی و یا انتقال به حساب‌های بانک اسلامی کارمزدی معادل ۲/۵ درصد و یا مبلغ ۱۲ رینگیت در نظر گرفته می‌شود که مبلغ بزرگتر بایستی پرداخت شود. بانک اسلام تمهیداتی را در نظر گرفته است که دارنده کارت بتواند از محل موجودی کارت اعتباری خود و از طریق دستگاه های خودپرداز وجه مربوط به زکات خود را به صندوق های زکات واریز کند. انواع کارت‌های

اعتباری بانک اسلام عبارت‌اند از: مسترکارت جهانی^۱، مسترکارت پلاتینیوم^۲، ویزا کارت پلاتینیوم^۳، مسترکارت پلاتینیوم بانک اسلام^۴ و کارت طلایی و کلاسیک^۵. [13]

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

در پی رشد شتابان صنعت مالی جهانی در سال‌های اخیر، نظام مالی مالزی، به ویژه مؤسسات و نهادهای بانکی داخلی و شرکت‌های بیمه به منظور دستیابی به کارایی بیشتر، رقابت‌پذیری، نوآوری و پیشرفت‌های تکنولوژیکی با چالش‌های زیادی روبه‌رو هستند و توسعه زیربنای مناسب مالی و حمایت از این توسعه امری اجتناب‌ناپذیر بوده است. هرچند صنعت خدمات مالی اسلامی از رشد خوبی برخوردار بوده است، لیکن این صنعت هنوز در مراحل ابتدایی خود در مقایسه با صنعت خدمات مالی متعارف قرار دارد. بانک برهارد مالزی به‌عنوان نخستین بانک اسلامی در مالزی با سابقه طولانی و به کارگیری کادر مجرب نیروی انسانی و ارائه خدمات نوین بانکی همگام با صنعت بانکداری متعارف، کوشیده است تمامی محصولات خود را براساس اصول شریعت و قوانین اسلام به مشتریان ارائه کند. ارائه خدمات و محصولات نوآورانه و همگام با بانکداری متعارف این بانک را در شمار محبوب‌ترین بانک‌های اسلامی مالزی قرار داده، که با اقبال عمومی مردم مالزی، اعم از مسلمانان و غیرمسلمانان روبه‌رو شده است. تسهیل در روند پرداخت تسهیلات و عدم اخذ ضامن به خصوص در مورد تسهیلات فردی و مسکن و خودرو، نرخ‌های ثابت و شناور در تسهیلات مالی بلندمدت، سبد متنوع حساب‌های سپرده، ارائه انواع کارت‌های اعتباری با اعتبار جهانی و قابل استفاده در معاملات بین‌المللی و خدمات بانکداری الکترونیک این بانک، از جمله نقاط قوت آن به شمار می‌رود. این مقاله با تکیه بر سایت اطلاع‌رسانی بانک اسلام به بررسی خدمات و

^۱ World MasterCard Card-i

^۲ Platinum MasterCard Card-i

^۳ Platinum Visa Credit Card-i

^۴ [Bank Islam – Alumni UiTM Platinum MasterCard Card-i](#)

^۵ Gold & Classic Card-i

نحوه تجهیز و تخصیص منابع آن پرداخته و سعی کرده است با شرح دقیق روند کار جزییات بیشتری را در زمینه نحوه عملکرد سیستم بانکداری اسلامی در کشور مالزی برای خواننده روشن کند. با وجود این که مقاله‌های متعددی در زمینه بانکداری اسلامی در کشور مالزی تاکنون به رشته تحریر درآمده است، لیکن هیچ یک به تشریح و تفصیل شیوه عمل آن هم در یک بانک خاص نپرداخته و تنها کلیات را مطرح کرده‌اند و از این نظر می‌توان به نوعی اذعان داشت که مقاله جزو معدود مطالعات در نوع خود است. امید است بررسی و مطالعه دقیق روش‌های عملی اجرای بانکداری اسلامی در دنیا چراغ راهی بر سر راه صنعت بانکداری اسلامی در ایران باشد که هنوز پس از گذشت سی سال از اجرا نتوانسته است جایگاهی که شایسته آن است را به دست آورد.

کتابنامه

۱- خدیجه تقی زاده، (۱۳۹۱): *بانکداری اسلامی در برخی کشورهای جهان*، مجله اقتصادی، شماره های ۶ و ۷ شهریور و مهر ۱۳۹۱، صفحات ۸۰-۴۷.

۲- لیلا محرابی، (۱۳۹۱): *ساختار بانکداری اسلامی در کشورهای اسلامی*: نمونه موردی کشور مالزی، نشریه پژوهشکده پولی و بانکی، شماره ۶.

[3]. <http://www.donya-e-eqtesad.com>

۴- محمد تقی نظر پور، (۱۳۸۹): *بررسی فقهی و کاربردی عقد توروک*، فصلنامه علمی پژوهشی اقتصاد اسلامی، سال دهم، شماره ۳۹.

[۵]. Terms & Conditions for Wadiah Saving Account .Bank Islam Malaysia Berhrd

[۶].Terms & Conditions for Current Account. Bank Islam Malaysia Berhard

[۷].Terms & Conditions for Term Deposit , Bank Islam Malaysia Berhard

[8].Terms & Conditions for Al-Awfar Account , Bank Islam Malaysia Berhard

[9].Product Disclosure Sheet- Home Financing-i.Bank Islam Malaysia Berhard

- [10].Product Disclosure Sheet- Vehicle Financing-i.Bank Islam Malaysia Berhard
- [11].Product Disclosure Sheet- Personal Financing-i .Bank Islam Malaysia Berhard
- [12]. [http:// www.BankIslam.com](http://www.BankIslam.com)
- [13]. Product Disclosure Sheet- Bank Islam Credit Card-i